

Bertel Haarders grundlovstale

Taler

Bertel Haarder
Medlem af Folketinget for
Venstre

Dato

5. juni 2021

Sted

Rhododendronhaven, Køge

Om et par timer bliver Poul Schlüter bisat fra Holmens Kirke.

Poul Schlüter skal især mindes for, at han i mere end ti år holdt sammen på alle partierne i blå blok. Der var seks partier. De strakte sig fra Lone Dybkjær på den radikale venstrefløj til Mogens Glistrups frådende skattenægterparti.

Hans regering blev spået en levetid på tre måneder. Hans beskedne ønske var, at den holdt hen over nytår, så der i historiebøgerne kom til at stå "Firkloverregeringen Poul Schlüter 1982-83"!

Men han holdt i ti og et halvt år og kunne have holdt længere, hvis han ikke havde været for hensynsfuld over for justitsminister Erik Ninn Hansen, der med Tamilsagen desværre fik lov til at rive ham med i faldet.

Og til trods for de vanskelige parlamentariske vilkår lykkedes det ham – med finansminister Henning Christophersen (V) som den kreative kraft – at stoppe landets evige underskud og vende kursen væk fra den økonomiske "afgrund" (som den afgående finansminister Knud Heinesen (S) kaldte det).

Før regeringsskiftet brugte vi 3 kroner, hver gang vi opkrævede 2 kroner i skat. Det årlige underskud på finanserne nærmede sig 80 milliarder. Det var mange penge dengang. Vi gennemførte enorme besparelser, og det lykkedes hurtigt at rette økonomien op, så Schlüter på et tidspunkt erklærede, at det gik "ufatteligt godt".

Vi fik en bundsolid økonomi med enorme overskud, som har sat os i stand til under den nuværende socialdemokratiske regering at kunnet brænde 3-400 milliarder kroner af på coronakrisen uden store problemer. Socialdemokraterne

lever højt på alle de reformer, de i sin tid bekæmpede eller lod sig slæbe med til.

Bemærk: Dengang skulle der hele tiden seks eller fem partier til for at danne flertal! Og alligevel holdt det i mere end ti år!

Lyt derfor ikke til alle de kloge-åger, der nu analyserer sig frem til, at splittelsen blandt de blå partier står i vejen for et regeringsskifte. Vel gør det ej. Heller ikke selv om der efter næste valg er 7 blå partier. Schlüter og Christophersen beviste i 80'erne, at det kan lade sig gøre.

Men husk: Det var kun muligt, fordi Venstre og Konservative holdt ubrydeligt sammen gennem alle årene. V og K er den krumtap, der kan samle de blå partier og måske tilmed etablere et samarbejde med de radikale om en solid økonomisk politik med øget arbejdsstyrke, øget beskæftigelse og dermed råd til mere velfærd, når der bliver flere ældre.

Hvem skal så være statsminister? – Det vidste vi heller ikke i 80'erne. Men det fandt V og K ud af på Henning Christophersens kontor i løbet af et par timer. Jeg var selv med til det hele.

De Radikale var nødvendige for, at der blev flertal. Erfaringen er, at samarbejde med de radikale er problemfrit, så længe V og K holder sammen. Skåret ud i pap: Når K er med på vognen, så er Naser Khader og Markus Knuth også med på vognen. Dermed befries Venstres formand for latterlige beskyldninger for at være "skabsradikal" i udlændingepolitikken.

Ligesom vi i 80'erne ikke samarbejdede med de radikale om udenrigs- og forsvarspolitikken, sådan behøver vi ikke i 20'erne samarbejde med dem om udlændingepolitikken. Kursen i udlændingepolitikken skal fastholdes. Det er et vilkår. Men det flytter ikke noget. Det er friheden, økonomien og kulturen, der skal skabe forandring under en blå regering.

Friheden først.

Vi har i dag den rødeste regering, vi har haft siden Anker Jørgensen. En regering, der åbenlyst bekæmper private skoler og bekæmper borgernes mulighed for at vælge private velfærdsydelse. Ganske som socialdemokraterne i nullerne bekæmpede det frie sygehusvalg og førte falsk kampagne om "overbetaling" af

private klinikker (som faktisk var billigere end de offentlige).

Vi har en regering, der bekæmper private løsninger og enhver forekomst af overskud i private velfærdsløsninger. Men lægen, læreren og sosu-assistenten får jo også "profit" i form af løn og pension, der kan lægges til side. Vi skal selvfølgelig kunne vælge og fravælge både den offentlige og den private løsning.

Socialdemokrater mener, at demokratiet udstrækkes, når politikerne bestemmer mere og mere over en stigende del af borgernes forbrug. Vi liberale mener modsat, at det vigtigste i demokratiet er borgernes frihed til at vælge. Derfor udstrækkes demokratiet, når borgerne også får indflydelse og valgfrihed, når det gælder det offentlige forbrug.

Derfor går den vigtigste skillelinje i dansk politik IKKE mellem dem, der vil have mere velfærd, og dem, der vil have mindre. Den vigtigste skillelinje går mellem dem, der vil tvinge borgerne til at efterspørge de standardiserede offentlige løsninger, og dem, der vil myndiggøre borgerne, give dem valgfrihed og give dem ret til at stemme med fødderne.

Den socialdemokratiske Mette-koncern har meldt klart ud til fordel for tvangen og ufriheden, ivrigt bakket op af "producent-organisationerne", FOA, FTF m.fl. Det illustreres dagligt, når private løsninger helt bevidst forbigås (frie skoler og børnehaver, privat dagpleje osv).

Den kamp drejer sig ikke om penge og private interesser. Den drejer sig om demokrati, dvs. frihed og folkestyre, som ikke er det samme som politikerstyre. Jo mindre politikerstyre, jo mere folkestyre.

Frie borgere i et frit land skal ikke være tvangsforbrugere. De skal ikke være underkastet producenterne, hverken i den private eller den offentlige sektor.

Vi har frihed til at vælge, når det gælder den ene halvdel af vores forbrug, privatforbruget, medmindre vi er henvist til private monopoler som f.eks. tech-giganterne. Men når det gælder den anden halvdel af forbruget, som betales over skatterne, er vi underkastet politiske beslutninger og offentlige monopoler med deraf følgende ufrihed.

Sådan behøver det ikke være. Det er faktisk muligt at myndiggøre borgerne og

give dem et valg, også når det gælder store dele af det offentlige forbrug, herunder hele det enorme velfærdsområde. Det bør være en liberal menneskeret at "stemme med fødderne", dvs. fravælge den offentlige løsning til fordel for en selvvalgt privat. Det samme gælder retten til at vælge imellem forskellige offentlige løsninger, f. eks. frit skole-, institutions- og hospitalsvalg.

Vi har en regering, der afviser en fri læreruddannelse med den begrundelse, at den måske vil tage studerende fra den statslige uddannelse (tænk dog!). – En regering der kalder det "vildt" frit, at ganske få kommuner må gå nye veje på ganske få områder. – I stedet for at give alle kommuner den frihed. – En regering, der handlekraftigt lukkede Danmark ned, men slet ikke kan finde ud af at afgive magten og begrænse ulogiske og overforsigtige forbud. – En regering, der alt for sent fandt ud af at give borgerne lov til at tilvælge AstraSeneca og Johnson & Johnson vaccinen. Det har forsinket det hele og forlænget testregimet, der koster to milliarder kroner om måneden! Tænk, hvor mange menneskeliv der kunne have været reddet med de penge! Overforsigtighed koster liv!

Vi har en regering, der på ejendommelig vis også forekommer kulturløs.

I Venstre er vi økonomisk set liberale, men derudover er vi også kulturkonservative med vægt på ånd, kultur, historie, religion, frihed, pligt (det hænger nemlig sammen). Det er en del af vores dna at lægge vægt på de værdier, uden hvilke mennesker bliver alt for lette at manipulere og sætte i åndeligt fængsel, som giver kvælningsfølelser og åndenød. De sidste 14 måneders selvpålagt corona-fængsel er et billede på det.

Værdier, pligt og moral er den anden side af friheden (frihed under ansvar). Det er ikke nok, at en handling er lovlig, den skal også være ordentlig. Hvis vi ikke understreger ansvaret og samfundsmoralen som betingelse for friheden, så undergraver vi friheden og baner vejen for et kontrolhelvede. Med andre ord: Hvis vi ikke vil have flere regler og bureaukrati, så må vi til gengæld stå hårdt på, at friheden forudsætter ordentlighed og ansvarlighed. Det er ikke nok, at en handling er lovlig. Den skal også være ordentlig og ansvarlig over for samfundet. Ellers bliver bureaukratiet ved med at vokse, når enhver risiko for misbrug skal undgås.

Derfor skal vi også have en ledelseskultur, hvor der er større ledelsesrum for

institutionernes og kommunernes ledelser, og hvor ledelserne kvitterer ved at tage ansvar, når der sker fejl og skal rettes op på noget. Frem for at problemerne udløser endnu flere lovregler og cirkulærer. Vi skal have en ledelseskultur, hvor der tages ved lære af dem, der gør det bedst. Hvad enten det drejer sig om andre kommuner eller andre nordiske lande. Ledelserne skal konkurrere om at gøre det bedst.

Konkurrence er ikke et mål i sig selv. Men konkurrence er en nødvendig konsekvens af, at der er frihed til at vælge forskellige løsninger, og at borgerne har mulighed for at vælge.

Vi skal satse på folkestyre, ikke politikerstyre. Ikke brølende liberalisme, men folkelig forankring i en decentral og delvis privat offentlig sektor, et blomstrende forenings- og kulturliv, samt en kraftig indsats for innovationsdrevet grøn omstilling og fremme af andels- og fondseje i produktionen. – Jeg tænker på andelsbevægelsen, som ikke er noget fortidigt, men noget, der bør udvikles, så vi får langt flere brugerejede og medarbejderejede virksomheder.

Vi skal satse på fællesskaber, men det skal være frivillige fællesskaber, der gror nedefra, ligesom andelsbevægelsen i sin tid. Det er f.eks. detailhandelens redning fra butikslukninger og dominans fra Amazons nethandel.

Vi skal lette livet for foreningerne (civilsamfundet) og for nye andelsinitiativer, så der kommer lys og luft til græsrodderne (som vi i Venstre allerede har foreslået i Folketinget).

Arbejderkooperationen gik nedenunder og hjem, fordi den var topstyret. Andelsbevægelsen voksede eksplosivt nedefra, fordi den bestod af frie fællesskaber. Det gør en fundamental forskel, at der sættes på frie fællesskaber frem for tvungne, på valgfrihed frem for offentlige monopoler, folkestyre frem for politikerstyre.

Borgerne skal altid kunne gøre noget for at forbedre deres egen situation. De skal kunne vælge en anden løsning end den anordnede. De skal kunne "stemme med fødderne", sådan som det er tilfældet med hele det frodige liv på friskoler, efterskoler og højskoler, i folkeoplysningen og i foreningslivet.

Også kommunerne og institutionerne bør have øget frihed til at vælge. Det var formålet med at give kommunerne "større muskler" og indføre selveje, bestyrelser og taxametertilskud på offentlige institutioner. Hvorfor ikke tilbyde alle kommuner at blive frikommuner! Lad målstyring erstatte detailstyring.

Vi skal gå forsknings- og innovationsvejen til grøn omstilling. Vi skal bringe opfindsomheden til magten. Men vi skal ikke dyrke den brølede liberalisme og guddommeliggøre alt privat. Markedsøkonomi og konkurrence er ikke et mål i sig selv, men en følge af borgernes frie forbrugsvalg, som også bør udstrækkes til de offentlige ydelser.

Den frihed, vi skal hylde, er frihed under ansvar. Som går fint i spænd med den kulturkonservatisme, som er kommet til udtryk i kærlige krav i skolen og integrationen og lige så kærlige krav om, at den nye generation skal kende deres kultur. Derfor skal vi holde fast i de såkaldte kanon'er, litteraturkanon, historiekanon, sangkanon osv. Uden kultur, intet folk. Det liberale står ikke i modsætning til det nationale og det nordiske, som definerer os som danske.

Hvad gør vi så ved uligheden?

Trods store sociale ydelser til alle er det ifølge nye undersøgelser ikke lykkedes at begrænse uligheden og øge den sociale mobilitet. Måske skal vi målrette nogle af ydelserne og f.eks. revidere det synspunkt, at det er en social begivenhed at have fået en gratis uddannelse af det offentlige.

Den bedste af mine 11 bøger er efter min egen mening den, der hedder "Den bløde kynisme", som beskriver, hvordan vi svigter de svage ved ikke at stille krav til børn, unge, indvandrere og langtidsledige. Ole Birk Olesen skrev noget lignende i bogen "Taberfabrikken".

Det er ikke et socialt fremskridt, når flere og flere fravælger erhvervsuddannelser til fordel for teoretiske uddannelser. De resterende "klasseforskelle" cementeres af uddannelses- og akademikersnobberi og et skole- og uddannelsessystem, der er indrettet på – og belønner – den snakkende klasses børn ved at give dem forrang til de bedste og mest behagelige job – med verdens højeste uddannelsesstøtte betalt af det praktisk arbejdende folk. Alt for mange med en lang uddannelse starter deres arbejdsliv med en lang ledighedsperiode på dimittendsats, som er højere end den, andre får. Det fremmer ikke

beskæftigelsen.

Som overvismanden sagde forleden. Vi må have alle mand på dæk! Også det grå guld. Vi – det grå guld – er mange, og vi er stærke. Vi må holde op med at gøre alder til kriterium for noget som helst, hvad enten der er tale om anciennitetsprincipper, pensionstrabatter, ældrevejledere eller timereduktioner i skolen. Mange ældre kan udmærket klare sig selv, efter at pensionsordninger er blevet vidt udbredt.

Vi må sikre mere lige muligheder for de samme penge. Vi kan og skal ikke hæve skatterne. Man kan næppe heller sænke dem væsentligt, efter at vi i et år har brugt flere hundrede milliarder kroner på corona-foranstaltninger. Den regning ligger og venter i børneværelserne.

Og lad os huske: Landet bliver ikke bedre ved at vedtage endnu flere regler. Tværtimod. Ofte skaber nye regler større problemer, end de løser. De kan gøre folk passive og få dem til at vente på flere regler frem for at gøre noget selv. Lad os huske, at aldrig er det gået så meget fremad som i den periode, hvor der næsten intet blev vedtaget på Christiansborg (på grund af forfatningskampen 1870-1901). Da groede foreningerne og andelsbevægelsen frem nedefra, fordi det ikke nyttede at sidde passivt og vente på politiske initiativer på Christiansborg.

Vi har i Danmark en fornem tradition for, at borgerne godt kan finde ud af at klare sig, uden at staten skal detailstyre. Foreningerne og andelsbevægelsen er fornemme eksempler. De blev ikke skabt gennem lovgivning. De blev skabt af borgere, der kunne finde ud af selv at tage initiativ.

Kilde

Tilsendt fra taleren

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale, Højskolebevægelsen, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/bertel-haarders-grundlovstale-2021>